



पाठ १८

थिएटर को कम्पनी मा

कल्पना गर्नुहोस् कलाकारहरूको ठूलो टोलीसँग बस्नुहोस् जसले केवल हरेक दिन नाटक प्रस्तुत गर्छन् र त्यसैको माध्यमबाट आफ्नो जीविकोपार्जन गर्छन्। तपाईं हरेक दिन अभ्यास गर्दै हुनुहुन्छ, पहिरन, मेकअप र हरेक दिन प्रदर्शन गर्दै हुनुहुन्छ! तपाईं खानुहुन्छ, खेल्नुहुन्छ, सुत्नुहुन्छ र उनीहरूसँग यात्रा पनि गर्नुहुन्छ, सबै प्रदर्शनको लागि। यिनीहरूलाई बोलाइयो, 'कंपनी थियेटर', त्यो अठारौं, उन्नाइसौं र बीसौं शताब्दीमा अस्तित्वमा थियो। अहिलेसम्म कमै मात्र बाँचेका छन्।



0680CH18

आउनुहोस् हामी कम्पनी थिएटरहरूको यस आकर्षक अवधारणाको एक झलक प्राप्त गरौं जुन अहिले लगभग अस्तित्वहीन छ।

कम्पनी थिएटर नाटकीय उत्पादनहरू प्रदर्शन गर्ने कलाकारहरूको व्यावसायिक

प्रस्तुत अवधारणाहरू

- भारतमा कम्पनी थिएटरको अवधारणा
- लोकप्रिय कम्पनीहरू र तिनीहरूको गिरावट



एक शो पछि कम्पनी थिएटर टोली

कम्पनीहरूको वर्णन गर्न प्रयोग गरिन्छ। सन् १७०० को दशकमा कोलकातामा यस्ता नाट्य समूहहरू थिए। यसमा सामान्यतया ठूलो संख्यामा मानिसहरू समावेश थिए, उनीहरूको आवश्यकताहरूमा आत्मनिर्भर, व्यावसायिक र व्यक्तिगत रूपमा। यी समूहहरूमा मेकअप पुरुष, पोशाक दर्जी, सेट डिजाइनर, चित्रकार, हल्का टेक्रिसियन, अभिनेता, नर्तक, गायक, लेखक, कुक, प्रबन्धक र एकाउन्टेन्टहरू सबै थिए। प्रायजसो, यसमा बच्चाहरू सहित सम्पूर्ण परिवारहरू थिए, यसको एक भाग थियो! तिनीहरूले सँगै नाटक प्रदर्शन र आफ्नो सम्पूर्ण जीवनको लागि यात्रा गर्दै काम गर्थे।

भारतका विभिन्न क्षेत्रहरूमा यात्रा गर्ने पहिलो कम्पनी थिएटर समूहहरू थिए 'पारसी थिएटर कंपनियां' सन् १८५० देखि १९३० को दशकसम्म महाराष्ट्रको बम्बईमा उनले भारतभरि नाटकहरू प्रदर्शन गरेका थिए।

पहली पारसी थिएटर कंपनी को बुलाया गया 'पारसी नाटक मंडली' सन् १८५३ मा आफ्नो पहिलो नाटक रुस्तम जबीली र सोहराबले प्रदर्शन गरे। त्यसपछि राजा अफरासियाब आए। रुस्तम पहलवान और पडसा



पारसी नाटक समूह

फरेदुनलाई प्रस्तुति दियो। सन् १८६० सम्ममा मुम्बईमा २० भन्दा बढी पारसी नाट्य समूहहरू गठन भएका थिए।

उनीहरूको प्रोसेनियम शैलीका उत्पादनहरूले भारतभरि धेरै नाटकीय उत्पादनहरूलाई प्रेरित गरे। यसपछि, महाराष्ट्र, कर्नाटक र आन्ध्र प्रदेशका अन्य भागहरूमा कम्पनी थिएटर फारमले गति लियो।

लोकप्रिय कम्पनीहरू, कार्यक्रम र कथाहरू

"सुरभि थिएटर" वा श्री वेंकटेश्वर नाट्य मण्डली १८८५ मा आन्ध्र प्रदेशमा बनाइएको थियो। उनीहरूको पहिलो नाटक "कीचक वध" थियो। यो एक पारिवारिक थिएटर कम्पनी हो, जसले



सुरभि थिएटर नाटकहरू जादु, लाइभ भिएफएक्स र तर्कको प्रयोगको लागि चिनिन्छन् जुन स्टेजमा उपलब्धिहरूको अवहेलना गर्दछ

हिन्दू परम्परा र इतिहासमा आधारित कथाहरूको मञ्चन गर्दछ। यो ती मण्डलीहरू मध्ये एक हो, जसले गत १३८ वर्षदेखि निरन्तर प्रस्तुतिहरू दिइरहेको छ।

श्री कृष्ण लीलालु : कृष्णको बाल लीला।

जय पाताल भैरवी - लोक चरित्र छोटा रामदुको कथा।

भक्त प्रह्लाद - विष्णु भक्तमा समर्पित बालक प्रह्लादको कथा।

माया बजार - दानवराज घटोत्कचको कथा।

श्री वेंकटेश्वर उदभवम् (श्रीनिवास कल्याणम)।

बालनागम्मा: एक दुष्ट जादूगरको कथा।

कर्नाटक नाटक मण्डली यसको स्थापना सन् १८७४ मा कर्नाटकको गडगमा भएको थियो। यसको पछाडि सकरी बालाचार्य (शान्त कवि) को अथक प्रयास थियो। ती दिनहरूमा कीचक, बाणासुर र वस्त्रहरण जस्ता नाटकहरू मञ्चमा निकै लोकप्रिय थिए।

लगभग उही समयमा, हलसङ्गी नाटक मण्डली कर्नाटकको बीजापुर जिल्लाको हलासाङ्गीमा यसको

सुरुवात भएको थियो। श्रीमती परिणायाम, मदलसा परिणायाम, ड्रोपदी वात्सल, र भौमासुर बढ्योवेकनाचार्य अगलागट्टी द्वारा लिखित, आदि पनि लोकप्रिय थियो।

तिनीहरूलाई मैसूर को महाराजाको संरक्षण थियो, जसले समर्थन गर्यो तिनीहरूलाई र प्रदर्शन कला प्रोत्साहन गर्न उदारतापूर्वक दान गरे।

"श्री चन्नबसवेश्वर नाटक मण्डली" वा "गुब्बी कम्पनी", ती दिनहरूमा कर्नाटकको सबैभन्दा प्रसिद्ध थिएटर कम्पनी थियो। उनीहरूका लोकप्रिय नाटकहरूमा सदाराम, सुभद्रा, हेमारेड्डी मल्लम्मा आदि प्रमुख थिए जसको प्रदर्शनमा सधैं दर्शकहरूले भरिभराउ हुन्थे। मानिसहरू उनीहरूको टिकट किन्नका लागि लामो समयसम्म लाइनमा बस्दथे।



गुब्बी कम्पनी



केही अद्वितीय विशेषताहरू —

- यो समूहले महिलाहरूलाई अभिनय गर्न अनुमति दिने पहिलो समूह थियो ।
- सबैभन्दा प्रसिद्ध कन्नड अभिनेता डा राजकुमारले यसै कम्पनीमा आफ्नो थिएटर क्यारियर सुरु गरेका थिए ।
- कर्नाटकका प्रख्यात थिएटर निर्देशक बी. वी करन्थले पनि यहीं आफ्नो करियर सुरु गरेका थिए ।

वर्तमान परिस्थिति

स्वतन्त्रता पछि भारतमा कम्पनी थिएटरहरूको युग बिस्तारै घट्दै गयो । यसको केही प्रमुख कारणहरू थियो -

- अधिकांश कम्पनीहरू आवश्यक वित्तीय दक्षताको साथ व्यवस्थापन गरिएको थिएन ।
- सिनेमा उद्योगको उपन्यास प्रविधिहरू एक धेरै

बलियो दावेदारको रूपमा खडा भयो ।

- विषयवस्तु र कथा हरू कम हुँदै गए केही कम्पनीहरूको रूपमा परिवार अनुकूल अस्वास्थ्यकर हास्यव्यङ्ग्यको सहारा लिए ।
- एमेच्योर थिएटर को अवधारणा वा सोल्डरिंग आयरन थिएटरले आफ्नो सुविधाको लागि लोकप्रियता प्राप्त गर्यो ।

भारतमा व्यावसायिक रंगमञ्च

वर्तमानमा, कम्पनी थिएटरमा गिरावट आएको छ, त्यहाँ धेरै व्यावसायिक प्रदर्शनहरू छन् जुन उच्च गुणस्तरका उत्पादनहरू प्रदान गर्दछ, आजसम्म पनि। विज्ञान र प्रविधिको विकासको साथ, थिएटर प्रविधिहरू पनि विकसित भएका छन् र यसले उन्नत अनुभवहरूको लागि अनुमति दिन्छ ।

